

MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI

DEPARTAMENT KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO

Warszawa, 13 maja 2022 r.

DKO-WOKO.053.6.2022.MT

Szanowna Pani,

odpowiadając na petycję II/25/22, złożoną w trybie komunikacji elektronicznej w celu usprawnienia systemu oświaty przedstawiam, co następuje.

Przepisy ustaw należy uznać za normy, których przyjmowanie i wykonywanie odbywa się na podstawie określonych, nieprzypadkowych wymogów i przesłanek systemowych. Do nich należy zaliczyć również dyspozycje prawodawcy dotyczące obwodów szkół. Mają one ścisły związek z dyspozycjami ustrojowymi, zgodnie z którymi każdy ma prawo do nauki. Urzeczywistnieniem powszechnej realizacji prawa do nauki stało się powołanie zasady jej bezpłatności - w szkołach publicznych. Oznacza to, że ciężar finansowy i organizacyjny wykształcenia każdego dziecka (ucznia) przyjęło na siebie Państwo. Tym samym, także w oparciu o przepisy ustawy Prawo oświatowe¹, każdy uczeń w Polsce ma i musi mieć zagwarantowany bezpłatny, powszechny i równy dostęp do edukacji, wykonywanej jako zadanie własne przez struktury zdecentralizowanej władzy publicznej (samorządy). Samorządy (społeczności i reprezentujące je organy) wykonują zadania oświatowe jako zadania własne, czyli są one wykonywane w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Wyodrębnienie administracyjne oraz przypisanie samorządom określonych kompetencji decyduje o powstaniu konkretnej wspólnoty mieszkańców, środowiska, które uzyskuje realne uprawnienie do samodecydowania o sprawach ich dotyczących.

Jak wynika z powyższego, obwody wyznacza się publicznym szkołom podstawowym, przy czym, w przypadku szkół prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, określenie granic ich obwodów następuje w uzgodnieniu z tymi organami.

Stosownie do przepisu art. 39 ustawy Prawo oświatowe, sieć publicznych szkół podstawowych powinna być zorganizowana w sposób umożliwiający wszystkim dzieciom spełnianie obowiązku szkolnego. Rada gminy, w formie uchwały, ustala plan sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez gminę, a także określa granice obwodów publicznych szkół podstawowych, z wyjątkiem specjalnych, mających siedzibę na obszarze gminy oraz z wyjątkiem szkół dla których nie ustala obwodów.

¹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.).

W art. 39 ust. 6 ww. ustawy zawarto wytyczne, którymi powinna się kierować rada gminy podejmując uchwałę w sprawie sieci publicznych szkół podstawowych, tj. rada gminy powinna dążyć do tego, aby szkoły podstawowe były szkołami o pełnej strukturze organizacyjnej (klasy I-VIII) oraz funkcjonującymi w jednym budynku lub jego bliskiej lokalizacji.

Obecne regulacje nakładające obowiązek określenia szkołom podstawowym granic ich obwodów, umożliwiają dzieciom realizację obowiązku szkolnego w konkretnej szkole publicznej. Przy czym istotne jest miejsce zamieszkania, a nie miejsce zameldowania dziecka. Biorąc pod uwagę mobilność współczesnego społeczeństwa, uzależnianie przynależności ucznia do obwodu szkolnego od miejsca jego zamieszkania, jest dogodnym rozwiązaniem zarówno dla dziecka, jak i jego rodziców. Należy ponadto zauważyć, że szkoła obwodowa nie może odmówić przyjęcia dziecka zamieszkałego na terenie jej obwodu, natomiast rodzice mają prawo wybrać dla swojego dziecka szkołę inną niż szkoła obwodowa.

Ważne jest również to, że wyznaczenie szkole podstawowej obwodu pozwala na kontrolowanie spełniania obowiązku szkolnego oraz obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego przez dzieci zamieszkałe w obwodzie danej szkoły. Zadania kontrolne w tym zakresie, stosownie do art. 41 ust. 1 oraz art. 33 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe, zostały przypisane dyrektorom publicznych szkół podstawowych. Dyrektor szkoły, posiadając informacje o dzieciach zamieszkałych w obwodzie, może kontrolować spełnianie obowiązku szkolnego czy też obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego przez te dzieci, niezależnie od faktycznego miejsca ich pobytu. Przyjęte obecnie rozwiązanie polegające na kontroli spełniania obowiązku szkolnego na poziomie szkoły, stwarza dogodne warunki – w przeciwieństwie do kontroli na poziomie gminy, czy gmin ościennych - do współpracy z rodzicami uczniów w zakresie realizacji obowiązku szkolnego. Ponadto umożliwia dyrektorowi szkoły, w przypadku pojawienia się problemów w zakresie realizacji obowiązku szkolnego, podjęcie stosownych działań naprawczych nie tylko we współpracy z rodzicami uczniów, ale również z osobami/instytucjami wspomagającymi szkoły w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Reasumując należy zauważyć, że wnioskodawca w tej części petycji nie uzasadnia swojej propozycji, w szczególności nie odnosi się do wskazanych powyżej złożonych uwarunkowań systemowych oraz nie wskazuje stopnia jego potencjalnej poprawy w warunkach po ewentualnym wprowadzeniu.

Odnosząc się do pozostałych propozycji przedstawionych w petycji, dotyczących włączania podczas każdej nauki stacjonarnej podglądu na sale i tablice celem umożliwienia odbycia nauki zdalnej dla uczniów nieobecnych podczas zajęć stacjonarnych oraz aby każdy uczeń nieobecny na zajęciach stacjonarnych miał dostęp do materiału odbytego na zajęciach stacjonarnych należy wskazać, co następuje.

Nauka w trybie zdalnym była świadczona w sytuacjach wyjątkowych, wynikających z zagrożenia epidemicznego na terenie kraju i nie stanowi reguły. Minister Edukacji i Nauki – co wielokrotnie było podkreślane w wypowiedziach publicznych – był i jest rzecznikiem nauki prowadzonej w zwykłym, stacjonarnym trybie.

Należy pamiętać, że obowiązek informacyjny dotyczący organizacji w szkole nauczania w systemie kształcenia na odległość dotyczył między innymi kwestii narzędzi wykorzystanych do nauki zdalnej w kontekście ochrony danych osobowych uczniów i nauczycieli. Przepisy oświatowe nie regulują w sposób szczególny zasad ochrony danych osobowych ucznia czy nauczyciela w okresie organizacji nauczania zdalnego, bowiem w tym zakresie mają zastosowanie w szkole powszechnie obowiązujące przepisy ogólne². Natomiast w przypadku konieczności prowadzenia w szkole nauki zdalnej, zasady organizacji tej formy nauczania, w tym np. zasady oceniania postępów edukacyjnych ucznia oraz potwierdzania jego obecności na lekcjach online, a także procedury związane z ochroną danych osobowych uczniów i nauczycieli, powinny zostać zapisane w statucie szkoły.

Niezależnie od powyższego należy zaznaczyć, że przedstawiona w petycji propozycja umożliwienia odbycia nauki zdalnej uczniom nieobecnym podczas zajęć stacjonarnych, gdzie uczestniczenie ucznia w lekcjach zdalnie jest możliwe mimo nauki prowadzonej w tym czasie w systemie stacjonarnym, a uczeń traktowany jest jakby uczestniczył w zajęciach stacjonarnie, nie ma uzasadnienia faktycznego i merytorycznego.

Sytuacja, w której uczeń nie uczestniczy w zajęciach edukacyjnych realizowanych zgodnie z tygodniowym rozkładem zajęć edukacyjnych³ na terenie szkoły, jest równoznaczna z nieobecnością ucznia na zajęciach edukacyjnych. Tym samym nie jest możliwe, aby uczeń nieobecny na zajęciach edukacyjnych, jednocześnie uczestniczył w tych zajęciach. Fakt fizycznej nieobecności ucznia na lekcji obliguje nauczyciela do odnotowania w dzienniku lekcyjnym nieobecności ucznia na zajęciach⁴, a to z kolei powoduje, że nauczyciel odpowiadający za bezpieczeństwo uczniów podczas zajęć przez niego prowadzonych, nie odpowiada za bezpieczeństwo uczniów nieobecnych. Ponadto należy pamiętać, że chociaż nieobecność ucznia w szkole jest spowodowana różnymi przyczynami, to każda z przyczyn sprowadza się do stwierdzenia, że uczeń nie jest obecny na zajęciach edukacyjnych, a zatem nie może brać czynnego udziału w lekcji, co z kolei oznacza, że nie może być oceniany poziom i postępy ucznia w opanowaniu wiadomości i umiejętności wynikających z realizowanego przez nauczyciela programu nauczania.

Należy podkreślić, że nauczyciel na początku każdego roku szkolnego ma obowiązek informowania uczniów oraz ich rodziców o wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania, a także o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów. Nauczyciel jest także obowiązany indywidualizować pracę z uczniem na zajęciach edukacyjnych odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia⁵. Szczegółowe warunki i sposób oceniania

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia Dyrektywy 95/46/WE (Ogólne Rozporządzenie o Ochronie Danych) (Dz. Urz. Ue. L Nr 119, str. 1) oraz Kodeksu cywilny.

³ Zgodnie z art. 110 ust 4. ww. ustawy Prawo oświatowe.

⁴ „§ 8.3. W dzienniku lekcyjnym prowadzonym przez szkołę dla dzieci i młodzieży odnotowuje się obecność uczniów na zajęciach edukacyjnych, (...)” - rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz.U. poz. 1646, ze zm.).

⁵ Art. 44b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1915).

wewnątrzszkolnego określa statut szkoły, który może zawierać dodatkowe regulacje dotyczące np. sposobu uzupełniania przez ucznia treści programowych omawianych na lekcjach podczas nieobecności ucznia w szkole.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że rada rodziców (która reprezentuje rodziców uczniów) może, zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe, występować do dyrektora i innych organów szkoły, organu prowadzącego szkołę oraz właściwego kuratora oświaty z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach szkoły. Także samorząd uczniowski może przedstawiać dyrektorowi, radzie pedagogicznej oraz radzie szkoły (jeżeli została powołana⁶), wnioski i opinie we wszystkich sprawach szkoły, w szczególności dotyczących realizacji podstawowych praw uczniów.⁷ Dyrektor szkoły natomiast zobowiązany jest do wykonywania swoich zadań we współpracy z radą szkoły, radą pedagogiczną, rodzicami oraz z samorządem uczniowskim.⁸

Z poważaniem

Tomasz Głowacki
Zastępca Dyrektora
/ – podpisano cyfrowo/

⁶Art. 80-82 ustawy Prawo oświatowe.

⁷Art. 85 ustawy Prawo oświatowe.

⁸Art. 68 ust. 6 ustawy Prawo oświatowe.